

Krivična djela protiv okoline iz glave XXVI Krivičnog zakona Federacije BiH

Vladimir M. Simović¹, Marina M. Simović²

¹Doc. Dr, tužilac, Tužilaštva Bosne i Hercegovine i docent Fakulteta za bezbjednost i zaštitu Nezavisnog univerziteta u Banjoj Luci, Banja Luka, Bosna i Hercegovina, vlado_s@blic.net

²Doc. dr, Fakultet pravnih nauka Univerziteta „Apeiron“ Banja Luka i sekretar Ombudsmena za djecu Republike Srpske, Banjaluka, Bosna i Hercegovina

Sažetak: Današnji globalni problemi, efekat staklene bašte ili iscrpljivanje ozonskog omotača, nisu nastali kao posljedica siromaštva ili nestašice već bezobzirnosti proizvodnog sistema koji se smatra neodrživim. Cilj integralnog pristupa životnoj sredini odnosi na identifikaciju i razvoj ekološki pogodnog načina upravljanja koji slijedi iz prepoznavanja i usvajanja dinamike funkcionisanja eko-sistema i njegove fleksibilnosti i sklonosti ka promjenama. Održivi razvoj ne podrazumijeva samo čistiju životnu sredinu, nego i stabilniju i zdraviju ekonomiju. Iz poslovne perspektive, održivi razvoj podrazumijeva tri elementa: ekonomiju, životnu sredinu i društvo. Dobro upravljanje sopstvenim vodnim resursima i pitka voda su izvori od strateškog značaja za Bosnu i Hercegovinu.

Ključne riječi: čovjekova sredina, krivično djelo, Federacija BiH, krivični zakon, otpad.

Datum prijema rada: 24. januar 2015.

Datum odobrenja rada: 03. februar 2015.

OPŠTE NAPOMENE O KRIVIČNIM DJELIMA PROTIV OKOLINE, POLJOPRIVREDE I PRIRODNIH DOBARA

Grupa krivičnih djela protiv okoline ili čovjekove sredine u najširem smislu nastala je kao rezultat nastojanja da se sistematske jedinice posebnog dijela zakona izgrade na način da što je moguće više budu povezane grupnim objektom krivičnopravne zaštite. Krivičnim djelima iz ove glave Krivičnog zakona Federacije BiH¹ štiti se čovjekova sredina, tj. dobra kao što su zrak, zemljište, voda, šume, itd., tj. čovjekova okolina u najširem smislu riječi. Ovu glavu sačinjavaju krivična djela koja su u ranijem zakonodavstvu bila razvrstana u druge grupe krivičnih djela, i to najvećim dijelom u krivična djela protiv privrede, zatim u krivična djela protiv imovine i u grupu krivičnih djela protiv opšte sigurnosti ljudi i imovine. Posljednjim izmjenama krivičnog zakonodavstva Federacije BiH naziv ove glave je izmijenjen na način da ona sada obuhvata i krivična djela protiv poljoprivrede i prirodnih dobara. Osim toga, ova grupa je proširena sa novih osam djela, tako da umjesto ranijih 12, ona sada ima 20 krivičnih djela.

Osnov krivičnopravne zaštite čovjekove okoline nalazi se u domaćim i međunarodnim pravnim izvorima.

Na međunarodnom planu u tom pogledu poseban značaj imaju dokumenti Vijeća Evrope i Evropske unije kojim su uspostavljeni standardi zaštite čovjekove okoline na evropskom prostoru. Tim standardima u budućnosti će morati udovoljiti svaka država koja inklinira ka tome da postane članica navedenih organizacija, odnosno tih evropskih integracija. U okviru Vijeća Evrope je 1998. godine donesena posebna Konvencija o krivičnopravnoj zaštiti okoline, a Evropska unija je donijela veliki broj posebnih pravnih akata koje imaju za cilj zaštitu čovjekove okoline u najširem smislu riječi.

Krivična djela iz ove glave su uglavnom blanketnog karaktera. To znači da su pojmovi koji su dati u dispozicijama tih krivičnih djela određeni po svom značenju u zakonskim i podzakonskim aktima koji važe u Federaciji, a koji se odnose na zaštitu i unapređenje čovjekove okoline. Dispozicije ovih krivičnih djela je u praktičnoj primjeni potrebno upotpuniti tim propisima. Takvi propisi su npr. propisi koji se odnose na veterinarstvo, lovstvo, ribolov, šume, zatim propisi o prometu otrovima, o zaštiti zdravlja bilja, o kulturno-istorijskom i prirodnom nasljeđu, itd.

Posljedica krivičnih djela iz ove glave je ugrožavanje, i to ili sa konkretnom ili sa apstraktnom opasnošću. Neka od djela iz ove glave su delikti povrede, kao npr.

¹ „Službene novine Federacije BiH” br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14 i 76/14.

uništenje zasada i pustošenje šuma. Kvalifikovani oblici većine krivičnih djela postoje u slučaju ako dođe do povrede objekta krivičnopravne zaštite.

Učinilac krivičnih djela iz ove glave uglavnom može biti svako lice, a određeno svojstvo učinioca predviđeno je kod ugrožavanja okoline napravama u njegovom težem obliku kad se kao učinilac javlja odgovorno lice u pravnom licu i kod nesavjesnog pružanja veterinarske pomoći kod kojeg se kao učinilac pojavljuje veterinar ili ovlašćeni veterinarski pomoćnik.

Krivična djela iz ove glave redovno se izvršavaju s umišljajem, dok je kod jednog broja tih djela predviđen i njihov nehatni oblik, kao što je to npr. kod onečišćenja okoline, ugrožavanja okoline otpadom, ugrožavanja okoline bukom, proizvodnje štetnih sredstava za liječenje životinja, nesavjesnog pružanja veterinarske pomoći, izazivanja šumskog požara, itd.

Kod nekih djela je pored kazne predviđena i obavezna primjena mjere bezbjednosti oduzimanja predmeta iz člana 78 Krivičnog zakona Federacije BiH, kao što je to npr. kod protivzakonitog lova i protivzakonitog ribolova.

Sva krivična djela iz ove glave mogu se, prema užem podgrupnom objektu krivičnopravne zaštite, razvrstati na više podgrupa. U prvu podgrupu spadaju „prava” krivična djela protiv okoline, i to onečišćenje okoline, ugrožavanje okoline napravama, ugrožavanje okoline otpadom i ugrožavanje okoline bukom. U drugu podgrupu bi spadala krivična djela ugrožavanja okoline u vezi sa zaštitom i liječenjem životinja i bilja, gdje spadaju proizvodnja štetnih sredstava za liječenje životinja, nesavjesno pružanje veterinarske pomoći, neovlašćeno obavljanje veterinarski usluga, nepostupanje po propisima za suzbijanje bolesti životinja i bilja i prikrivanje postojanja zarazne bolesti kod životinja. U trećoj podgrupi su krivična djela protiv okoline ugrožavanjem biljnog i životinjskog svijeta, gdje spadaju zagađivanje stočne hrane ili vode za napajanje stoke, uništenje zasada, nesavjesno postupanje u prometu pesticida, pustošenje šuma, šumska krađa, izazivanje šumskog požara, mučenje i ubijanje životinje, protivzakoniti lov i protivzakoniti ribolov. U četvrtoj podgrupi su krivična djela protiv prirodne i kulturne baštine, gdje spadaju krivična djela oštećenje, uništenje i nedozvoljeni izvoz spomenika kulture i zaštićenih objekata prirode i nedozvoljeno obavljanje istraživačkih radova i prisvajanje spomenika kulture.

ONEČIŠĆENJE OKOLINE (ČLAN 303 KRIVIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BIH)

Prema odredbi stava 1, ovo krivično djelo u njegovom osnovnom obliku čini ko kršenjem propisa onečišti zrak, tlo, tekuću, stajaću ili podzemnu vodu, vodotok, more, morsko dno ili morsko podzemlje ili na drugi način ugrozi čistoću, kakvoću zraka, tla, vode,

vodotoka ili mora, morskog dna ili morskog podzemlja ili prirodnog genetskog sklada biološke raznolikosti na širem području i u mjeri koja može pogoršati uslove života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja i time izazove opasnost po život i zdravlje ljudi ili uništenje životinjskog ili biljnog svijeta većih razmjera.

Ovo krivično djelo je blanketnog karaktera. Zakonom o zaštiti okoline² određeno je da su „komponente okoline” tlo, zrak, voda, biosfera, kao i vještačka ili izgrađena okolina koja je nastala kao rezultat ljudskog faktora koji je i sam sastavni dio okoline. Ovim krivičnim djelom štiti se okolina u smislu njegove funkcije prirodnog preduslova za zdrav život i blagostanje ljudi.

Učinilac krivičnog djela može biti svako lice.

Radnja krivičnog djela alternativno je određena i sastoji se u: 1) onečišćenju zraka, tla, tekuće, stajaće ili podzemne vode, vodotoka, mora, morskog dna ili morskog podzemlja ili u 2) ugrožavanju na drugi način čistoće i kakvoće zraka, tla, vode, vodotoka ili mora, morskog dna ili morskog podzemlja ili prirodnog genetskog sklada biološke raznolikosti. I onečišćenje i ugrožavanje na drugi način moraju se ostvariti na širem području i u mjeri koja može pogoršati uslove života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja. I Prema Zakonu o zaštiti okoline onečišćenje predstavlja svaku radnju kojom se direktno ili indirektno uvode, kao rezultat ljudske aktivnosti, supstance, vibracije, toplota, mirisi ili buka u zrak, vodu ili tlo koje mogu biti štetne po zdravlje čovjeka, imovinu ili kvalitet života u okolini. Ugrožavanje čistoće ili kakvoće pojedinih komponenti okoline na drugi način je npr. upotreba, eksploatacija, skladištenje ili transport opasnih supstanci bez poštovanja propisanih sigurnosnih i zaštitnih mjera. Radi se o posljedičnim radnjama, što znači da je to svaka radnja koja može prouzrokovati posljedicu djela, bez obzira na to da li se radi o opasnosti za život ili zdravlje ljudi ili o uništenju biljnog ili životinjskog svijeta - većih razmjera. Onečišćenje ili zagađivanje uvijek podrazumijeva nastajanje štetnih promjena na pomenutim zaštićenim dobrima, odnosno komponentama okoline, kao što su voda, zrak, vodotoci, itd. Ono mora biti ili u većem obimu ili na širem području. Dispozicija je blanketnog karaktera, što znači da je za postojanje djela nužno da je do zagađivanja došlo kršenjem propisa o zaštiti i unapređenju čovjekove okoline.

Posljedica krivičnog djela sastoji se onečišćenju navedenih komponenti okoline ili u njihovom ugrožavanju. Za postojanje djela je nužno da je ta posljedica nastupila na širem području i u mjeri koja može pogoršati uslove života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja. Za postojanje dovršenog djela nije neophodno da je stvarno i došlo do pogoršanja uslova života ljudi ili životinja, odnosno nije neop-

² „Službene novine Federacije BiH” broj 38/09.

hodno da je stvarno i ugrožen opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja.

Za krivicu potreban je umišljaj, kojim je obuhvaćena i svijest o kršenju propisa koji se odnose na zaštitu okoline, tj. svijest o protivpravnosti.

Propisana kazna za ovaj osnovni umišljajni oblik djela je zatvor od tri mjeseca do pet godina, a za njegovo nehatno učinjenje prema odredbi stava 3 propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine.

U odredbi stava 2 propisan je drugi oblik ovog krivičnog djela kojeg čini ko onečisti zrak, tlo, tekuću, stajaću ili podzemnu vodu, vodotok, more, morsko dno ili morsko podzemlje ili na drugi način ugrozi čistoću ili kakvoću zraka, tla, vode, vodotoka ili mora, morskog dna ili morskog podzemlja, ili prirodnog genetskog sklada biološke raznolikosti i time izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja ili prouzrokuje uništenje ili znatno oštećenje šuma, bilja ili drugog raslinja na širem području. Radnje učinjenja kod ovog oblika djela su identične radnjama prethodnog oblika, sa razlikom što se kod ovog oblika ne traži da su te radnje preduzete kršenjem propisa. Osim toga, kod ovog oblika djela se traži da su preduzete radnje izazvale opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja ili da su prouzrokovale uništenje ili znatno oštećenje šuma, bilja ili drugog raslinja u širem području. Prema tome, kod ovog oblika djela posljedica je određena kao konkretna opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja, odnosno kao povreda koja se sastoji u uništenju ili oštećenju šuma, bilja ili drugog raslinja na širem području. Njeno nastupanje se mora posebno utvrđivati u svakom konkretnom slučaju.

Učinilac i kod ovog oblika djela može biti svako lice.

Za krivicu potreban je umišljaj.

Propisana kazna i za ovaj umišljajni oblik djela je zatvor od tri mjeseca do pet godina, a za njegovo nehatno učinjenje prema odredbi stava 3 propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine.

Odredbom stava 4 propisan je teži oblik ovog krivičnog djela koji postoji u slučaju ako je usljed umišljajnih oblika prethodnih oblika djela nastupila teška tjelesna povreda nekog lica ili imovinska šteta velikih razmjera. Zakonsko obilježje „imovinska šteta velikih razmjera” u smislu ovog krivičnog djela, prema pravnom shvatanju Krivičnog odjeljenja Vrhovnog suda Federacije BiH, postoji kad šteta prelazi iznos od 100.000 KM. Ovaj oblik djela kvalifikovan je težom posljedicom u odnosu na koju mora postojati nehat učinioca.

Propisana kazna za ovaj teži oblik djela je zatvor od jedne do deset godina.

Odredbom stava 5 propisan je najteži oblik onečišćenja okoline koji postoji ako usljed umišljajnih oblika tog djela, koji su propisani odredbama st. 1 i 2, nastupi smrt jedne ili više lica. I ovaj oblik je kvalifikovan težom, ali smrtnom posljedicom, u odnosu na koju mora postojati nehat učinioca.

Propisana kazna za ovaj najteži oblik je zatvor od jedne do dvanaest godina.

Odredbama st. 6 i 7 propisani su teži oblici ovog krivičnog djela u slučaju da su osnovni oblici počinjeni iz nehata, a nastupile su teže posljedice određene kao teška tjelesna povreda nekog lica ili imovinska šteta velikih razmjera, odnosno smrt jednog ili više lica. Zakonsko obilježje „imovinska šteta velikih razmjera” je isto kao i prema odredbi stava 4, tj. kad ta šteta prelazi iznos od 100.000 KM. I u odnosu na teže posljedice kod učinioca mora postojati najmanje nehat da bi bio odgovoran za navedene teže oblike djela.

Propisana kazna za težu posljedicu predviđenu u stavu 6 je zatvor od šest mjeseci do pet godina, a za težu posljedicu prema stavu 7 propisana kazna je zatvor od jedne do osam godina.

UGROŽAVANJE OKOLINE NAPRAVAMA (ČLAN 304 KRIVIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BIH)

Prema odredbi stava 1, ovo krivično djelo čini ko protivno propisima stavi u djelovanje ili rukuje napravama, ili odstupa od proizvodnih postupaka kojima se oslobađaju štetne materije koje mogu ugroziti kakvoću zraka, tla, vode, vodotoka ili mora na širem području, te morskih ekosistema i u mjeri koja može pogoršati uslove života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja.

Ovo krivično djelo je blanketnog karaktera, što znači da se pri primjeni njegova dispozicija mora upotpuniti propisima o zaštiti okoline od štetnih materija i opasnih tehnologija.

Učinilac djela može da bude svako lice.

Radnja učinjenja alternativno je određena, i to kao: 1) protivpropisno stavljanje u djelovanje naprava kojima se oslobađaju štetne materije, 2) protivpropisno rukovanje napravama kojima se oslobađaju štetne materije, ili kao 3) protivpropisno odstupanje od proizvodnih postupaka kojima se oslobađaju štetne materije. Štetnim materijama smatraju se razne toksične, radioaktivne, zapaljive, eksplozivne, kancerogene i slične materije koje mogu dovesti do promjena fizičkih, hemijskih ili bioloških osobina pojedinih komponenti okoline čime se mijenja njihova prirodna funkcija. Za postojanje djela je bitno da se navedeni oblici radnje preduzimaju protivpropisno.

Posljedica djela je ugrožavanje sa apstraktnom opasnošću. To znači da za postojanje djela nije nužno da je počinjenim radnjama stvarno i došlo do ugrožavanja kakvoće zraka, vode, tla, vodotoka ili mora na širem području i morskih ekosistema u mjeri koja može pogoršati uslove života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja i drugog raslinja.

Za krivicu potreban je umišljaj, kojim mora biti obuhvaćena i svijest o nezakonitosti postupanja.

Za ovaj oblik djela propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine.

Odredbom stava 2 propisan je teži oblik ovog krivičnog djela koje čini odgovorno lice u pravnom licu koje kršenjem

propisa propusti postaviti naprave za prečišćavanje ili dopusti izgradnju, stavljanje u pogon ili upotrebu pogona koji onečišćuje okolinu.

I ovaj oblik djela je blanketnog karaktera, jer njegova dispozicija mora biti nadopunjena propisima koji se odnose na zaštitu okoline.

Učinitelj ovog oblika djela može da bude samo odgovorno lice u pravnom licu.

Radnja učinjenja alternativno je određena, i to kao: 1) propuštanje da se postave naprave za prečišćavanje, ili kao 2) dopuštanje izgradnje, stavljanja u pogon ili upotreba pogona koji onečišćuje okolinu. Prvi oblik radnje najčešće će se sastojati u nečinjenju, ali ono se može ispoljiti i kao činjenje koje nije u skladu s propisima kojima je regulisano postavljanje naprava za prečišćavanje. Drugi oblik radnje može se sastojati u činjenju, npr. kad odgovorno lice da odobrenje za izgradnju, stavljanje u pogon ili upotrebu takvog pogona koji onečišćuje okolinu, ili u nečinjenju, npr. kad odgovorno lice propusti dužnost da spriječi izgradnju, stavljanje u pogon ili upotrebu pogona koji onečišćuje okolinu.

I kod ovog oblika djela posljedica je ugrožavanje sa apstraktnom opasnošću. To znači da za postojanje djela nije neophodno da je stvarno i došlo do ugrožavanja kakvoće pojedinih komponenti okoliša ili do njihovog onečišćenja.

Za krivicu potreban je umišljaj, kojim mora biti obuhvaćena i svijest o kršenju propisa kojima je regulisana zaštita okoline.

Za ovaj teži oblik djela propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine.

UGROŽAVANJE OKOLINE OTPADOM (ČLAN 305 KRIVIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BIH)

Odredbama ovog člana pruža se krivičnopravna zaštita okoline, života i zdravlja ljudi i životinja od opasnih djelatnosti koje su vezane za otpad. Prema Zakonu o prikupljanju, proizvodnji i prometu sekundarnih sirovina i otpadnih materijala³, pod „otpadom”, što je i predmet radnje ovog krivičnog djela, podrazumijevaju se sve materije ili predmeti koje vlasnik odlaže, namjerava odložiti ili se traži da budu odložene. Prema tom zakonu, sve djelatnosti koje se odnose na otpad moraju se preduzimati tako da imaju veoma mali uticaj na čovjekovu sredinu i ljudsko zdravlje, u smislu da ne onečišćuju čovjekovu okolinu i da ne ugrožavaju ljudsko zdravlje. Smisao ovih inkriminacija je u tome da se na krivičnopravnom planu preduzmu mjere koje su usmjerene na suzbijanje svih djelatnosti koje se odnose na protivpropisno odlaganje, obrađivanje, skladištenje, prevoz, izvoz ili uvoz opasnog otpada kojim se prouzrokuje ili se može prouzrokovati ozbiljna ozljeda nekog lica ili se može nanijeti znatna šteta kvalitetu zraka, tla, vode, odnosno životinjama ili biljkama.

Prema odredbi stava 1, u kojoj je propisan osnovni oblik ovog krivičnog djela, ovo djelo čini ko protivno propisima odbacuje, odlaže, skuplja, skladišti, obrađuje ili prevozi otpad ili uopšte njime postupa na način kojim se ugrožava kakvoća zraka, tla, vode, vodotoka, mora, morskog dna ili morskog podzemlja na širem području i u mjeri koja može pogoršati uslove života ljudi ili životinja ili ugrozi opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja.

Ovo krivično djelo je blanketnog karaktera, jer je pri primjeni njegovu dispoziciju nužno nadopuniti propisima kojima je regulisana djelatnost u vezi sa otpadom.

Učinitelj ovog krivičnog djela može da bude svako lice.

Radnja učinjenja ovog krivičnog djela alternativno je određena, i to kao: 1) nepropisno odbacivanje otpada, 2) nepropisno odlaganje otpada, 3) nepropisno skupljanje otpada, 4) nepropisno skladištenje otpada, 5) nepropisno obrađivanje otpada, 6) nepropisno prevoz otpada, ili kao 7) postupanje s otpadom uopšte na način kojim se ugrožava kvalitet komponenti okoline na širem području i u mjeri koja može pogoršati uslove života ljudi ili životinja ili ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja.

Posljedica se sastoji u apstraktnoj opasnosti za navedene komponente okoline, tj. u mogućnosti da se preduzetim radnjama ugrozi kakvoća tih komponenti, i to na širem području i u mjeri koja bi mogla pogoršati uslove života ljudi ili životinja, odnosno u mjeri koja bi mogla ugroziti opstanak šuma, bilja ili drugog raslinja. Za postojanje djela nije nužno da je stvarno i došlo do pogoršanja uslova života ljudi ili životinja ili do ugrožavanja opstanka šuma, bilja ili raslinja.

Za krivicu potreban je umišljaj kojim mora biti obuhvaćena i svijest da se postupa protivno propisima, dakle svijest o protivpravnosti postupanja. Odredbom stava 3 propisana je odgovornost i za nehat.

Za ovaj osnovni umišljajni oblik djela propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine, a za njegov nehatni oblik propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine.

Drugi oblik djela propisan je u odredbi stava 2 i njega čini ko odbacuje, odlaže, skuplja, obrađuje i prevozi otpad ili uopšte s njim postupa na način kojim se ugrožava kakvoća zraka, tla, vode, vodotoka, mora, morskog dna ili morskog podzemlja i time izazove opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja ili prouzrokuje uništenje ili znatno oštećenje šuma, bilja ili drugog raslinja na širem području. Radnje učinjenja ovog oblika djela određene su uglavnom na isti način kao i kod prethodnog oblika.

U odnosu na prethodni oblik djela, kod ovog oblika se ne traži da su te radnje preduzete protivno propisima. Osnovna razlika ovog oblika u odnosu na prethodni oblik djela ogleda se u posljedici, jer kod ovog oblika ne radi se o apstraktnom ugrožavanju, već o konkretnom ugrožavanju i povredi, jer je preduzetim radnjama

³ „Službene novine Federacije BiH” broj 35/98.

stvarno izazvana opasnost za život ili zdravlje ljudi ili životinja, ili je stvarno došlo do uništenja ili do znatnog oštećenja šuma, bilja ili drugog raslinja na širem području.

I kod ovog oblika djela učinilac može da bude svako lice.

Za krivicu potreban je umišljaj. Prema odredbi stava 3, propisana je odgovornost i za nehat.

Za umišljajni oblik djela propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine, a za njegov nehatni oblik propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine.

UGROŽAVANJE OKOLINE BUKOM (ČLAN 306 KRIVIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BIH)

Kao i prethodna krivična djela koja se odnose na ugrožavanje okoline, i ugrožavanje okoline bukom predstavlja novinu u krivičnom zakonodavstvu Federacije BiH. Njegov osnov nalazi se takođe u Konvenciji o zaštiti okoline putem krivičnog prava koja je u okviru Vijeća Evrope usvojena u Strazburu 1998. godine. Države potpisnice su se obavezale da će preduzeti neophodne mjere kojim će namjerno ili nehatno protivpropisno prouzrokovanje buke propisati ili kao krivično djelo ili kao administrativni prekršaj. U tom smislu i krivično zakonodavstvo Federacije BiH predviđa umišljajni i nehatni oblik krivičnog djela ugrožavanja okoline bukom.

Prema odredbi stava 1, ovo krivično djelo čini ko protivno propisima proizvede buku koja je pogodna prouzrokovati teže oštećenje zdravlja više lica.

Ovo krivično djelo je blanketnog karaktera, što znači da je njegovu dispoziciju pri praktičnoj primjeni nužno nadopuniti propisima koji se odnose na nivo buke i na zaštitu od buke. Prema Zakonu o zaštiti od buke Kantona Sarajevo⁴, bukom se smatra svaki zvuk čiji nivo prekoračuje najviše dozvoljene nivoe propisane tim zakonom s obzirom na vrijeme i mjesto gdje nastaje u sredini u kojoj ljudi borave i rade, a to su svi otvoreni i zatvoreni prostori u naseljima i izvan njih u kojima se ljudi zadržavaju radi boravka, odmora i rekreacije. Kao izvori buke smatraju se sredstva za rad i transport, uređaji, instalacije, bučne aktivnosti i drugi objekti i radnje od kojih se širi zvuk koji prelazi dopušteni nivo.

Učinilac djela može da bude svako lice.

Radnja učinjenja je određena kao proizvođenje buke pogodna da prouzrokuje teže oštećenje zdravlja više lica. Da bi proizvođenje buke predstavljalo radnju učinjenja ovog krivičnog djela, potrebno je da je ono učinjeno protivno propisima, dakle protivpravno. Osim toga, proizvedena buka treba da je takva da je podobna da dovede do težeg oštećenja zdravlja više lica. Zakonski pojam „teže oštećenje zdravlja” kod ovog krivičnog djela treba shvatati kao „teško narušavanje zdravlja” kod krivičnog djela teške tjelesne ozljede. Prema odred-

bi člana 2 stav 14 Krivičnog zakona, pod pojmom „više lica” podrazumijeva se najmanje dvoje lica ili više njih.

Posljedica ovog krivičnog djela sastoji se u apstraktnoj opasnosti za zdravlje ljudi.

Za krivicu potreban je umišljaj, kojim mora biti obuhvaćena i svijest o protivpravnosti postupanja. Odredbom stava 2 predviđena je odgovornost i za nehat.

Za umišljajni oblik djela propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine, a za nehatni oblik djela propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine.

LITERATURA

- Atanacković, D. (1981). *Krivično pravo*, Posebni dio, Beograd: Privredna štampa.
- Babić, M., Marković, I. (2005). *Krivično pravo - Posebni dio*, Banja Luka: Pravni fakultet.
- Bačić, F., Šeparović, Z. (1997). *Krivično pravo*, Posebni dio, Zagreb: Informator.
- Bačić, F., Pavlović, Š. (2001). *Krivično pravo - Posebni dio*, Zagreb: Informator.
- Horović, S. (2000). *Krivično pravo*, Posebni dio, Mostar: Pravni fakultet.
- Horvatić, Ž., Šeparović, Z. i saradnici. (1999). *Krivično pravo*, Posebni dio, Zagreb: Masmedia.
- Kokolj, M. (1980). *Krivično pravo*, Posebni dio, Mostar.
- Komentar Krivičnog zakona SFRJ (priredila grupa autora pod redakcijom N. Srzentića), Beograd, Savremena administracija, 1978;
- Komentari krivičnih/kaznenih zakona u Bosni i Hercegovini, knjiga I i II (autorski tim: Babić, M., Filipović, Lj., Marković, I. i Rajić Z.), izdavač: Savjet Evrope i Evropska komisija, Sarajevo, 2005;
- Lazarević, Lj. (1999). *Krivični zakon SRJ sa kraćim komentarom*, Beograd: Savremena administracija.
- Lazarević, Lj. (1981). *Krivično pravo*, Posebni dio, Beograd: Savremena administracija.
- Lazarević, Lj. (1998). *Krivično pravo*, Posebni dio, Beograd: Savremena administracija.
- Petrović, B., Jovašević, D. (2005). *Krivično pravo II*, Posebni dio, Sarajevo: Pravni fakultet.
- Srzentić, N., Stajić, A. (1970). *Krivično pravo*, Opšti i posebni dio, Sarajevo: Svjetlost.
- Stajić, A., Vešović, M. (1983). *Krivično pravo*, Posebni dio, Sarajevo.
- Stojanović, Z. (1999). *Komentar Krivičnog zakona SR Jugoslavije*, Beograd: Službeni list.
- Stojanović, Z., Perić, O. (1996). *Komentar KZ Republike Srbije i KZ Republike Crne Gore*, s objašnjenjima, Beograd: Službeni list.

⁴ „Službene novine Kantona Sarajevo” broj 26/07.

Criminal Offenses Against Environment Referred to in Chapter Xxvi of the Fbih Criminal Code

Vladimir M. Simović¹, Marina M. Simović²

¹Assistant Professor, Prosecutor of the Prosecutor's Office of Bosnia and Herzegovina and Faculty for Security and Protection Independent University in Banja Luka

²Assistant professor, Faculty of Law University „Apeiron“ Banja Luka and Secretary of the Ombudsman for Children of Republic of Srpska

Summary: Today's global problems, greenhouse effect or depletion of the ozone layer are not result of poverty or shortages but rather of the recklessness and ruthlessness of the production system that is considered unsustainable. The goal of an integral approach to the environment relates to an identification and development of the ecologically suitable management mode and ideas that follow from recognizing and adopting the dynamics of eco-system functioning and its flexibility and tendency toward changes. The sustainable development does not imply only cleaner environment; it also requires more stable and healthier economy. Sustainable development requires of us to view economy for a longer period of time without adopting short-term measures. Good management of its own water resources and drinkable water sources are of strategic importance for Bosnia and Herzegovina as well.

Keywords: Environmentalism, crime, Federation, Criminal Law, waste.